

B 17

4473p

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА

Ван Юе

УДК: 378+780.616.432+37.091.33—047.2(043.3/5)

**ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГРИ НА ФОРТЕПІАНО**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2017

НЗ НПУ ім. М.П.Драгоманова

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України, м. Одеса.

Науковий керівник кандидат педагогічних наук, доцент
ДЕМИДОВА Марина Григорівна,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», доцент кафедри музично-інструментальної підготовки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент
ВАСИЛЕНКО Людмила Михайлівна,
Меліопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, доцент кафедри теорії і методики музичної освіти та хореографії;

кандидат педагогічних наук, доцент
МОІСЄЄВА Маргарита Аркадіївна,
Житомирський державний університет імені Івана Франка, доцент кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання.

Захист відбудеться «27» грудня 2017 року о 14.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий «27» листопада 2017 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л. І. Паньків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сучасні інтенсивні темпи становлення глобального інформаційного суспільства, формування єдиного європейського освітнього простору в умовах Болонського процесу висувають перед системою вищої освіти нові вимоги щодо підготовки майбутніх фахівців, зокрема в галузі мистецької освіти. Українські музично-педагогічні виші вирішують завдання переходу до компетентісно-орієнтованої системи освіти, що відповідає вимогам Концепції розвитку освіти до 2025 року і Стратегії реформування вищої освіти до 2020 року. Зміст впровадження в сучасну освіту компетентісного підходу розкривається через поняття «компетентність» та «компетенція». Трактування науковцями цих термінів не є однозначними, тому існує велика кількість цих тлумачень, що часто суперечать одне одному. Разом з тим, у практиці шкільної та вищої освіти ці поняття знайшли широке використання. У нашому дослідженні ми дотримуємося визначення В. Шадрікова стосовно відмінностей у трактуванні цих понять: «компетентності» як актуальної якості особистості (результат опанування знань, формування умінь, набуття досвіду) та предметного змісту «компетенції» – системних новостворень (структура знань, умінь, та зв'язок між ними).

Аналіз наукових досліджень переконує, що категорія компетенції в освітній галузі передбачає певний обсяг знань, якими має володіти фахівець. Сьогодні, у більшості випадків, «знання» середньостатистичного студента виступають в якості розрізненого, добре завченого обсягу даних (інформації). Тим чином виявляється невідповідність: процес навчання зводиться до накопичення інформаційних даних (набуття компетенцій), а результат навчання потребує отримання пов'язаної структури, здатної оновлюватися, реалізовуватися в різних ситуаціях, відповідно до соціальних запитів (компетентностей).

Виходом з такої ситуації є приведення до спільного знаменника обох категорій – «компетенції» і «компетентності». Таким знаменником є способи і форми оволодіння компетенціями. Опанування компетенцій передбачає не лише інформаційне наповнення, а й досягнення необхідних засобів засвоєння інформації, що є ознакою компетентісного підходу. Як відомо інформація перетворюється на знання лише в разі наповнення її певними властивостями: внутрішньою інтерпретованістю, структурністю (смісловне об'єднання окремих інформаційних одиниць), упорядкованістю інформаційних даних через асоціативні зв'язки.

Сучасний учитель музичного мистецтва має відрізнятися не лише високим рівнем інформаційної та виконавської компетенції, але й вмінням ефективно організувати процес навчання в залежності від видів і форм музично-художньої діяльності, що використовуються на уроці з урахуванням здібностей, віку, особливостей музичного сприйняття й естетичної культури учнів. У такий спосіб формування методичної компетенції сучасного вчителя музичного мистецтва передбачає формування вміння раціонального вибору шляхів і засобів успішного здійснення музично-педагогічної діяльності.

У працях зарубіжних і вітчизняних дослідників мистецької освіти висвітлено ряд аспектів формування професійних компетенцій: І. Рахімбаєва розглянула професійно-педагогічну компетентність учителя музики; О. Сизова – професійну компетенцію фахівця-музиканта; О. Гребенок проаналізовано важливі аспекти становлення професійної компетенції майбутнього вчителя музики у процесі вивчення педагогічних дисциплін; Ж. Кармазіна досліджує проблему художньої самоосвіти вчителя музики в якості умови розвитку його професійної компетенції, а О. Грибкова – розглядає цю категорію у процесі диригентсько-хорової підготовки студентів; Н. Васильєва та Ю. Калініна простежують шляхи формування професійної компетенції педагога-музиканта в контексті музично-виконавської підготовки майбутнього вчителя музики.

Проблеми компетентності та фахових компетенцій майбутнього вчителя музики привертають увагу сучасних українських педагогів. Так, А. Болгарський аналізує становлення професійної компетенції майбутнього вчителя музики в умовах вивчення диригентсько-хорових дисциплін, О. Щолокова досліджує проблему впровадження компетентнісного підходу до просвітницької діяльності вчителя музики. Музично-теоретичні компетентності майбутніх фахівців аналізують у своїх працях С. Грозан, О. Ляшенко, Л. Лабінцева та інші. В. Юрчак, Л. Костенко і Л. Шумська розробляють компетентнісно орієнтовану модель фахової підготовки вчителя-хормейстера. Педагогічні умови формування інструментально-виконавської компетенції студентів виявлено в роботах О. Горбенко.

Питання формування методичної компетенції майбутніх учителів музики розглядаюся у працях Т. Бодрової, І. Боднарук, Л. Василенко, Н. Гузій, О. Гуральник, А. Козир, М. Моїсєєвої, Г. Падалки, Е. Печерської, С. Проворової, О. Ребрової, О. Ростовського, Р. Савченко, Н. Цюлопи, О. Щолокової та ін. Разом з тим, у педагогічній практиці як України, так і Китаю на сьогодні залишається ряд не вирішених проблем, пов'язаних із необхідністю підготовки музично-педагогічних кадрів, що володіють новими теоретичними і методологічними підходами, вміють творчо варіювати набуті знання в навчальному процесі, здатні актуалізувати їх за необхідності, перетворювати на переконання, норми поведінки, естетичні ідеали і смаки учнів.

Таким чином, вищеозначене свідчить про наявність існуючих **суперечностей** :

- *соціально-практичного характеру* – між об'єктивними вимогами практики до методичної складової професійної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва та одностороннім підходом до методичної підготовки в сучасній системі вищої мистецької освіти;

- *соціально-педагогічного характеру* – між сучасними тенденціями створення єдиного освітнього простору та відсутністю інтеграції між підходами до методичної підготовки в країнах Азії та Європи;

- *науково-педагогічного характеру* – між поліфункціональністю діяльності вчителя музики та одноплановістю методичної підготовки майбутніх учителів музики за змістовим наповненням; між нормативними вимогами компетентнісної парадигми в освіті до автономності та відповідальності майбутнього

фахівця, що забезпечує самостійність прийняття рішень та існуючими стереотипами щодо методичної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва на рецептурній, репродуктивній основі з опорою на усталені традиції в методиці музичного навчання.

Актуальність окресленої проблеми, її теоретична і практична значущість для підготовки вчителів музичного мистецтва зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: *«Формування методичної компетенції майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри музичного мистецтва та хореографії факультету музичної та хореографічної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» і здійснене в межах проблеми «Методологія та методика фахової підготовки учителів музичного мистецтва та хореографії в контексті художньо-естетичних інновацій мистецької освіти».

Тема дисертації затверджена Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол №4 від 01.12.2015р.) та узгоджена на засіданні бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 3479/01 від 04.12.2015 р.).

Мета дослідження полягає в розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики формування методичної компетенції майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано.

Об'єкт дослідження – процес фортепіанної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Предмет дослідження – методика формування методичної компетенції майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

1. Проаналізувати проблеми формування компетенцій і компетентностей фахівця в проекції педагогічних і музикознавчих наукових підходів.
2. Визначити провідні аспекти методичної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.
3. Уточнити сутність і компонентну структуру методичної компетенції майбутнього вчителя музичного мистецтва.
4. Визначити методологічну основу оптимізації формування методичної компетенції майбутніх учителів музичного мистецтва під час навчання гри на фортепіано.
5. Виявити критерії сформованості методичної компетенції студентів у процесі фортепіанної підготовки.
6. Розробити та експериментально перевірити методику формування методичної компетенції майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять:

– концептуальні філософські (Г. Гегель, Ж.-П. Сартр, Е. Фромм та ін.), психологічні (А. Адлер, Л. Виготський, А. Маслоу, Р. Немов, К. Роджерс, Е. Еріксон та ін.) і педагогічні (А. Асмолов, Е. Зеєр, П. Лесгафт, Г. Селевко та ін.) концепції становлення і розвитку особистості;

– концепції компетентнісного підходу (А. Вербицький, І. Зимня, Н. Кузьміна, Ю. Татур, А. Хуторський та ін.), діяльнісного підходу (Л. Виготський, П. Гальперін, О. Леонтьєв, Д. Ельконін та ін.), особистісно-орієнтованого підходу (С. Бондаревська, В. Сластьонін, І. Якиманська та ін.), контекстного підходу (А. Вербицький, В. Серіков та ін.) в освіті;

– теорія професійної та фахової підготовки майбутнього вчителя музики та ідеї компетентнісного підходу в мистецькій освіті (Е. Абдуллін, Л. Арчажникова, Н. Гуральник, М. Демидова, А. Козир, І. Немикіна, О. Михайліченко, О. Олексюк, В. Орлов, Г. Падалка, Л. Паньків, Л. Рапацька, І. Рахімбаєва, О. Реброва, О. Рудницька, О. Хижна, Д. Юник, Т. Юник та ін.).

Для вирішення поставлених завдань використано комплекс **методів** педагогічного дослідження: *теоретичні* – аналіз і синтез, абстрагування й конкретизація, індукція та дедукція, порівняння, узагальнення, класифікація, аналогія, моделювання, що були застосовані для визначення понятійного апарату дослідження з метою розробки методики формування методичної компетенції майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі навчання гри на фортепіано; *емпіричні* – аналіз педагогічної документації та оцінка продуктів навчально-виконавської діяльності, вивчення та узагальнення педагогічного досвіду, педагогічне спостереження, опитування, бесіди, педагогічний експеримент; методи *математичної статистики*, що довели вірогідність результатів експериментальної перевірки розробленої методики формування методичної компетенції майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

вперше: розроблено та впроваджено в освітній процес поетапну методику формування методичної компетенції майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах навчання гри на фортепіано, що ґрунтується на врахуванні та оптимізації музично-виконавського, художньо-інформаційного та рефлексивно-вербального компонентів музично-педагогічної діяльності; обґрунтовано компонентну структуру методичної компетенції в контексті фахової підготовки майбутніх учителів музики України і Китаю; визначено критерії та показники сформованості досліджуваного феномена, а також рівні сформованості методичної компетенції у студентів музичних спеціалізацій педагогічних університетів України і Китаю;

уточнено: сутність методичної компетенції майбутнього вчителя музичного мистецтва, розкрито та схарактеризовано структурні компоненти означеного феномена;

удосконалено методичне забезпечення фахової підготовки майбутніх учителів музики та засоби комплексної діагностики сформованості фахових компетенцій майбутнього вчителя;

подальшого розвитку набули концептуальні положення впровадження індивідуального та компетентнісного підходів у навчанні студентів музично-педагогічних факультетів педагогічних університетів, питання залучення студентів до рефлексивного оцінювання музичної діяльності та до діалогічних взаємин у процесі музичування.

Практичне значення дослідження визначається можливістю використання його матеріалів і висновків у розробці навчальних та методичних посібників, навчальних програм, методичних вказівок, рекомендацій з питань формування методичної компетенції студентів вищих мистецько-педагогічних закладів освіти. Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці та впровадженні в навчальний процес ВНЗ спецкурсу «Основи методичної компетенції», спрямованого на подолання виконавсько-інтерпретаційних та вербально-презентаційних труднощів, що виникають у майбутніх учителів музичного мистецтва під час практичної діяльності.

Апробація і впровадження результатів дослідження. Результати дослідження впроваджено в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка №1252/17 від 07.06.2017р.), Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 1707101191 від 30.06.17р.), Одеської музичної академії (довідка № 419 від 27.06.2017р.).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження відображено у 9 публікаціях автора, серед яких: 5 статей – у наукових фахових виданнях, 3 статті у збірниках матеріалів і тез міжнародних конференцій, 1 стаття у зарубіжному виданні.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу і загальних висновків, списку використаних джерел, що містить 288 найменувань (з них 11 іноземними мовами) та додатків. Загальний обсяг тексту дисертації – 256 сторінок, з них 173 – основного тексту. Робота містить 21 таблицю, 8 рисунків, що становить 55 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** подано загальну характеристику роботи, обґрунтовано актуальність досліджуваної проблеми, визначено мету, об'єкт і предмет дослідження, сформульовано завдання роботи, розкрито теоретико-методологічні засади, висвітлено наукову новизну і практичну значущість дисертації, наведено відомості про апробацію та впровадження результатів дисертаційного дослідження.

У **першому розділі** – «Теоретичні засади проблеми формування методичної компетенції майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано» – проведено теоретичний аналіз феномена методичної компетенції; розкрито сутність компетентності фахівця, здатного практично діяти, творчо застосовувати набуті знання і досвід у різних педагогічних ситуаціях; актуалізовано проблему формування методичної компетенції в майбутніх учителів музичного мистецтва та розглянуто

досліджуваний феномен з позиції поліструктурного утворення з урахуванням музично-виконавського, художньо-інформаційного та рефлексивно-вербального компонентів музично-педагогічної діяльності.

Висновки педагогів-науковців про те, що компетентність, по-перше, має діяльнісну характеристику, що розкриває здатність фахівця здійснювати необхідні професійні дії, успішно реалізовувати набуті знання, вміння і навички в практичній діяльності, по-друге, являється сукупність діяльнісно-рольових і особистісних характеристик фахівця, що забезпечує ефективне виконання ним завдань, дали змогу виокремити в якості однієї зі складових професійної компетентності вчителя – *методичну компетенцію*, розкрити особливості її формування в процесі інструментально-виконавської, зокрема фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики.

На основі аналізу наукової літератури вставлено, що вчені-педагоги, користуючись різною термінологією («методична компетенція», «дидактико-методична компетенція» та «професійно-методична компетенція»), майже однотайні в розумінні сутності категорії «методична компетенція» як такої, що є системою фахово-наукових, методичних, дидактико-методичних знань, умінь і досвіду вирішення: методичних завдань, що виникають під час навчання учнів окремого предмета (І. Акулєнко, Л. Банашко, К. Кожухов, Н. Кузьміна, А. Кузьминський, Т. Мамонтова, І. Малова, А. Мормуль, Т. Руденко, С. Скворцова, Н. Тарасенкова та ін.); готовності виконувати професійні функції (В. Шаган), готовності до проведення занять за різними навчальними комплексами (С. Скворцова), готовності професійно використовувати в навчальному процесі сучасні інформаційні і навчальні технології та методики (К. Кожухов); здатності розпізнавати проблемні методичні завдання й ефективно вирішувати їх (О. Зубков і С. Скворцова). Необхідною умовою оптимізації методичної компетенції є наявність певних особистісних якостей (Н. Кузьміна, Т. Мамонтова). Деякі аспекти й особливості формування методичної компетенції майбутніх учителів музики висвітлювали в своїх дослідженнях такі вчені: Л. Арчажнікова, А. Козир, М. Михаськова, Л. Теряєва, Н. Цюлюпа, О. Щолокова, В. Юрчак та ін. Дослідники характеризують означений феномен як здатність застосовувати в нових умовах набуті знання, вміння й досвід музично-педагогічної діяльності.

Грунтуючись на розумінні методичної компетенції як поетапно сформованої системи професійно спрямованих знань, умінь і практичного досвіду студента, здійснено спробу визначити її сутність у контексті діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Це дало змогу трактувати в нашому дослідженні поняття *«методична компетенція майбутнього вчителя музичного мистецтва»* як *системно-особистісне утворення, що виявляється у сформованості умінь організовувати та здійснювати процес музичного навчання школярів на рівні сучасних художньо-освітніх вимог, успішно вирішувати методичні завдання, самореалізовуватися та самовдосконалюватися.*

Аналіз наукових розвідок дослідників щодо з'ясування компонентної структури фахових компетенцій майбутніх учителів музичного мистецтва

спонукав до визначення складників *методичної компетенції*. Вважасмо, що *структуру* досліджуваного феномена складають такі компоненти: ціннісно-мотиваційний, методично-когнітивний, особистісно-діяльнісний, регулятивно-рефлексивний.

Ціннісно-мотиваційний компонент характеризується сукупністю професійних мотивів, особистісних смислів, потреб і соціальних установок студентів на активну пізнавальну та фортепіанно-виконавську діяльність в процесі методичної підготовки і творчого саморозвитку.

Методично-когнітивний компонент віддзеркалює сукупність теоретичних, методичних і практичних знань студентів про фахову інтерпретаційну та музично-просвітницьку діяльність, яка є основою адаптації в професійному середовищі, орієнтиром в педагогічних ситуаціях, підґрунтям для професійно-педагогічно і музично-виконавського саморозвитку.

Особистісно-діяльнісний компонент є сукупністю фахово-зорієнтованих умінь і навичок у галузі фортепіанного виконавства на основі розвинених здібностей і якостей особистості майбутнього фахівця.

Регулятивно-рефлексивний компонент характеризує здатність студентів оцінювати результат і корегувати власну методичну активність з метою досягнення позитивних результатів під час навчання гри на фортепіано, а також у процесі педагогічної практики.

У другому розділі – «Принципи та педагогічні умови формування методичної компетенції майбутніх учителів музики» – визначено принципові положення методики та виявлено *педагогічні умови*, що сприяють успішному формуванню методичної компетенції в студентів-музикантів педагогічних університетів, а також етапи та методи проведення педагогічної роботи цього напрямку.

На основі аналізу теоретичних засад досліджуваного феномена визначено, що педагогічні умови формування методичної компетенції майбутніх учителів музичного мистецтва ґрунтуються на таких наукових підходах: *компетентнісний, системно-структурний, системно-діяльнісний, системно-генетичний, синергетичний, партисипативний*.

Компетентнісний підхід здебільшого спрямований на формування *ціннісно-мотиваційного* компонента методичної компетенції майбутніх учителів музичного мистецтва. Під впливом компетентнісного підходу відбувається переорієнтування освіти з процесу навчання на його результат, з накопичування нормативно визначених знань, умінь і навичок на формування й розвиток здатності практично діяти, застосовувати досвід успішних дій у конкретних ситуаціях.

Системно-структурний підхід пов'язується з формуванням методично-когнітивного компонента структури досліджуваного феномена. Сутність зазначеного підходу полягає в дослідженні об'єкта як цілісної множини елементів у сукупності їхніх взаємозв'язків та відношень, що дозволяє отримати уявлення про внутрішню організацію досліджуваної системи.

Системно-діяльнісний підхід спрямовано безпосередньо на формування методично-когнітивного компонента методичної компетенції майбутніх

учителів музичного мистецтва. Він є принципово важливим у розробці методики, оскільки, згідно з його положеннями, логіка розгортання навчального предмета відтворює дійсність як систему у взаємозв'язку всіх компонентів.

Системно-генетичний підхід щодо формування методично-когнітивного компонента структури феномена дослідження виокремлюється з метою удосконалення і нарощування вже наявних когнітивних структур, що у свою чергу забезпечує перехід на вищий ступінь їх організації.

Синергетичний підхід виокремлюється з метою формування особистісно-діяльнісного компонента. Вибір синергетичного підходу, як одного з впливових на формування досліджуваного феномена, дозволяє розглядати особистість педагога як систему, що самоорганізується, а також здатна реалізувати свій творчий потенціал в процесі навчально-творчої діяльності.

Партисипативний підхід пов'язаний з регулятивно-рефлексивним компонентом та передбачає наявність осмисленої міжособистісної комунікації між викладачем і студентом у процесі індивідуальних занять з основного музичного інструменту (фортепіано) у площині: планування спільних дій, спільних оцінок (самооцінок) отриманих результатів, повноцінного використання індивідуальних можливостей студентів, сприяння їх самореалізації.

У другому розділі дисертації теоретично обґрунтовано та доведено доцільність використання таких *педагогічних умов*, що сприяють ефективності формування методичної компетенції у студентів у процесі фортепіанного навчання, а саме:

- ✓ впровадження до навчального процесу технологій, що надають перевагу особистісно-суб'єктивному фактору та дозволяють максимально наблизити умови навчання до умов майбутньої діяльності студентів ;
- ✓ орієнтація студентів на ціннісно-смісловне ставлення до педагогічної діяльності, самоосвіту і свідомий саморозвиток;
- ✓ надання студентам можливості достатньої варіативності у виборі засобів і методів вирішення художньо-виконавських і вербально-інтерпретаційних завдань.

Означені наукові підходи й педагогічні умови зумовлені *принципами*, на яких ґрунтується формування методичної компетенції майбутніх учителів музичного мистецтва. Це: *принцип професійно-творчої спрямованості змісту підготовки*, що співвідноситься з особистісною спрямованістю процесу навчання; *принцип контекстного навчання*, який передбачає набуття майбутніми вчителями музики умінь обирати з педагогічних засобів і методів найбільш адекватних, доцільних відповідно змісту діяльності; *принцип комунікативного партнерства й співробітництва*, що окреслює в процесі навчання відносини довіри, взаємодопомоги, взаємної відповідальності студентів і викладачів; *принцип поетапності* формування знань, а також *принцип генералізації знань*, що припускає виділення істотних вузлових моментів у потоці інформації; *принцип саморозвитку* майбутніх учителів у навчальній і творчій діяльності, у рамках якої створюються умови переведення

студентів до статусу суб'єктів освітньої діяльності; *принцип конструктивного альтернативізму* - зорієнтований на синтезування окремих знань, які студент повинен вміти спрямувати в русло своєї діяльності в конкретній педагогічній ситуації; *принцип фіндування*, що спрямований на створення умов для поетапного поглиблення й розширення інформаційної обізнаності в напрямку професіоналізації й формування цілісної системи наукових і методичних знань; *принцип діагностичності*, що полягає в об'єктивній оцінці й самооцінці рівня сформованості методичної компетенції майбутніх учителів музичного мистецтва і припускає можливість одержання оперативної інформації про стан, прогнозування і результати її розвитку; *принцип фасилітації*, спрямований на активне включення студентів-музикантів у діяльність та створення передумови самоорганізації й саморозвитку особистості; *принцип мінімакса* урівноважує музичний розвиток студентів у відповідності до їхніх природних музичних можливостей.

У **третьому розділі** – «Дослідно-експериментальна робота з формування методичної компетенції майбутніх учителів музики» – наведено результати констатувального експерименту, розкрито методику формування методичної компетенції студентів педагогічних ВНЗ, викладено зміст дослідно-експериментальної роботи та проаналізовано отримані результати, доведено їх статистичну достовірність та можливість застосування розробленої методики формування досліджуваного феномена в навчальному процесі вищих закладів педагогічної освіти України та Китаю.

Виходячи зі структури досліджуваного феномена, розроблено й науково обґрунтовано *критерії та показники* сформованості методичної компетенції у студентів вищих навчальних закладів, а саме: мотиваційно-цільовий, інформативно-методичний, операційно-моделюючий, системно-діяльнісний.

Мотиваційно-цільовий критерій (відповідає *ціннісно-мотиваційному* компоненту структури методичної компетенції майбутніх учителів музичного мистецтва) спрямовано на виявлення ставлення майбутнього педагога до оволодіння прийомami та методами навчально-педагогічної діяльності до пошуку шляхів вирішення конкретних педагогічних проблем, що виникають у практиці сучасного вчителя та вирішуються ним. Водночас цей критерій передбачає визначення рівня мотивації студентів до професійного росту, заснованого на пріоритеті цілей розвитку особистості учнів, сприйманні та оцінюванні педагогічної ситуації як багатомірної, постійно інноваційної педагогічної реальності.

Мотиваційно-цільовий критерій включає в себе такі показники, як: наявність мотивації до методичної роботи, осмислення цінності методичних знань та умінь; розуміння значення методичної роботи в контексті багатовимірності задач, що виникають у процесі навчальної діяльності; прагнення орієнтуватися в потоках інформації, самостійно структурувати і засвоювати нові знання.

Інформативно-методичний критерій (відповідає *методично-когнітивному* компоненту структури методичної компетенції майбутніх учителів музичного мистецтва. Він базується на виявленні сукупності

методичних знань, необхідних для якісного виконання навчально-методичної діяльності. Показниками інформативно-методичного критерію є: ступінь сформованості пізнавальної самостійності та умінь керувати власною інтелектуальною діяльністю; уміння синтезувати знання і використовувати їх як у процесі самонавчання, так і при вирішенні методичних завдань у процесі практичної діяльності; ступінь гнучкості мислення, здатність переходити від одного способу вирішення до іншого, знаходити більш оригінальну і продуктивну відповідь; здатність подолати інерцію мислення.

Операційно-моделюючий критерій (відповідає особистісно-діяльнісному компоненту структури методичної компетенції майбутніх учителів музичного мистецтва) зорієнтовано на визначення здатності до діагностики умов процесу навчання, прогнозування труднощів і досягнень, а також до розробки на цій основі конкретного плану дій, вибору форм і засобів презентації художньої інформації, самооцінки. Цей критерій характеризується такими показниками, як: ступінь зосередженості на навчальних завданнях, здатність встановлювати нові зв'язки, схильність до нестандартного асоціювання; уміння планувати, оцінювати результати власної музично-виконавської та художньо-освітньої діяльності; вияв критичності мислення, здатність до об'єктивних оцінних суджень, уміння знаходити причини своїх помилок і невдач та накреслювати шляхи їх подолання.

Системно-діяльнісний критерій (відповідає регулятивно-рефлексивному компоненту структури методичної компетенції майбутніх учителів музичного мистецтва) зорієнтовано на визначення рівня сформованості умінь студентів щодо педагогічного впливу на учнів, коректування своєї діяльності на всіх її етапах, виходячи з цілей і ступеня успішності протікання освітнього процесу. Цей критерій визначається такими показниками: вияв готовності до самостійності при вирішенні художньо-педагогічних завдань; здатність бачити і ставити проблеми, виходити за рамки поставлених завдань; прагнення до творчих досягнень, самореалізації під час музичного навчання.

Означений критеріальний апарат було покладено в основу діагностування стану сформованості досліджуваного феномена в майбутніх учителів музики на етапі констатувального експерименту та визначення *базового, пошукового, ціннісно-смислового рівнів* методичної компетенції студентів-учителів музичного мистецтва.

Базовий рівень передбачає дотримання студентом вимог, відображених у методиках. Студенти не завжди обґрунтовують свої методичні дії та зводять їх до переносу варіантів рішення і прийомів навчання в умови нової педагогічної ситуації.

Пошуковий рівень методичної компетенції становлено в студентів, котрі виявляють здатність до передбачення, аналізу й обґрунтування методичних дій, виявлення позитивних й негативних впливів використання прийомів вирішення конкретних педагогічних ситуацій та подолання труднощів у процесі інтерпретації музичних творів або в процесі підготовки їх вербального аналізу. Студент за допомогою викладача знаходить нові рішення, веде частковий пошук доцільних методів досягнення поставленого завдання.

Ціннісно-смісловий рівень виявлено майбутніх учителів музики, які використовують міжпредметні зв'язки у навчальній діяльності, конструюють різні варіанти методичних рішень розв'язання педагогічних ситуацій. Разом з тим, пошук рішення завдань або проблемних ситуацій стає джерелом збагачення суб'єктного досвіду студента, здатного аналізувати й обгрунтовувати свої методичні дії.

Організаційно-методичну модель формування методичної компетенції майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі навчання гри на фортепіано представлено на рис. 1. (ст. 13).

Узагальнення якісних та кількісних результатів констатувального експерименту засвідчили перевагу *базового та пошукового* рівнів сформованості методичної компетенції студентів.

Констатувальний експеримент засвідчив необхідність проведення цілеспрямованої педагогічної роботи з формування методичної компетенції майбутніх учителів у процесі навчання гри на музичному інструменті.

Згідно розробленої методики формування методичної компетенції студентів - майбутніх учителів музики було проведено *формувальний експеримент*. Дослідно-експериментальною роботою було охоплено 60 студентів (по 30 респондентів у контрольній та експериментальній групах).

Впровадження розробленої методики формування методичної компетенції в майбутніх учителів музики здійснювалось у процесі формувального експерименту в *три етапи (локально-рецептивного, системно-репродуктивного, продуктивно-рефлексивного)*.

На першому етапі (локально-рецептивному) підготовка студентів спрямовувалась на інтенсифікацію ціннісно-мотиваційного (першого) компоненту методичної компетенції та передбачала формування у студентів усвідомлення необхідності практико-орієнтованого підходу у процесі індивідуальних занять з основного музичного інструменту, цілей методичної діяльності, можливих способів її впровадження, а також ціннісного ставлення до цієї діяльності. Методи першого етапу (локально-рецептивного) були такі: *метод музичного переїнтонування* (розкриття змісту музики через музичну інтонацію у процесі: її змін і розвитку, порівняння інтонаційних характеристик певного образу у різних частинах одного твору, у музичних творах різних стилів і жанрів), *метод редакторської обробки нотного тексту* (комбінування, зміна, доповнення невідредагованого нотного тексту), *метод схематичного зображення художньо-інтерпретаційного плану музичного твору* (осмислення драматургії музичного твору).

Другий етап формувального експерименту (*системно-репродуктивний*) спрямовано на забезпечення функціонування **методично-когнітивного** компонента методичної компетенції. Цей етап зорієнтований на оволодіння студентами способами виконання певних дій на основі стандартних підходів. Методи другого (*системно-репродуктивного*) етапу були такі: *елективний метод* (створення системи багаторівневої методичної підготовки майбутніх учителів музики, що надає кожному студенту можливість максимального розкриття здібностей) покладений в основу розробки загальних принципів

добору репертуару для студентів різних рівнів підготовленості, *метод ТРИЗ* (рішення поставлених творчих завдань)

Третій етап (*продуктивно-рефлексивний*) спрямовано на забезпечення функціонування особистісно-діяльнісного та регулятивно-рефлексивного компонентів методичної компетенції. Цей етап спрямовано на опанування студентами фахових умінь і навичок у галузі фортепіанного виконавства, необхідних для компетентного здійснення практичної діяльності, та на розвиток здібностей і якостей особистості, необхідних для компетентного виконання професійної діяльності. Цей етап також передбачає самостійну апробацію варіативної методичної множини, у різних контекстах музично-педагогічної діяльності (режисура фрагмента уроку, презентація музичного твору, відбір інформаційного й музичного матеріалу, складання художньо-аналітичного проекту з включенням діалогів-розмірковувань, диспутів, діалогів-доказів). Методи третього (*продуктивно-рефлексивного*) етапу обрано такі: *метод емоційного впливу* (додавання вербальним висловленням більшого особистісного забарвлення), *дослідницький метод* (виявлення ефективності того чи іншого педагогічного прийому, для постановки завдань і розробки індивідуальної стратегії навчання студентів).

На усіх етапах було застосовано три педагогічні умови, які визначено та проаналізовано в другому розділі. Деякі з них було використано у процесі експерименту паралельно та реалізовано в таких формах роботи, як індивідуально-практичні заняття з основного музичного інструменту, лекційні та практично-групові заняття зі спецкурсу «Основи формування методичної компетенції» та лекторсько-виконавська творча діяльність.

Перевірка результативності проведеної дослідно-експериментальної роботи здійснювалася на основі аналізу рівнів сформованості методичної компетенції у студентів контрольної та експериментальної груп. Так, після впровадження запропонованої поетапної методики формування означеного феномена, високого рівня досягли 35,5% студентів експериментальної групи та 19,3% – контрольної. Середній рівень було виявлено в 46,8% студентів експериментальної групи та 34% – контрольної. Загальні результати щодо сформованості досліджуваного феномена представлені у *таблиці 1*.

Таблиця 1

Динаміка сформованості методичної компетенції студентів КГ та ЕГ

Рівні	Констатувальний зріз				Контрольний зріз				Підсумковий зріз			
	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%
Ціннісно-смысловий	7	11,3	7	11,2	17	27,4	10	16,1	22	35,5	12	19,3
Пошуковий	28	45,2	30	48,4	31	50,0	28	45,2	34	54,8	29	46,8
Базовий	27	43,5	25	40,4	14	22,6	24	38,7	6	9,7	21	33,9

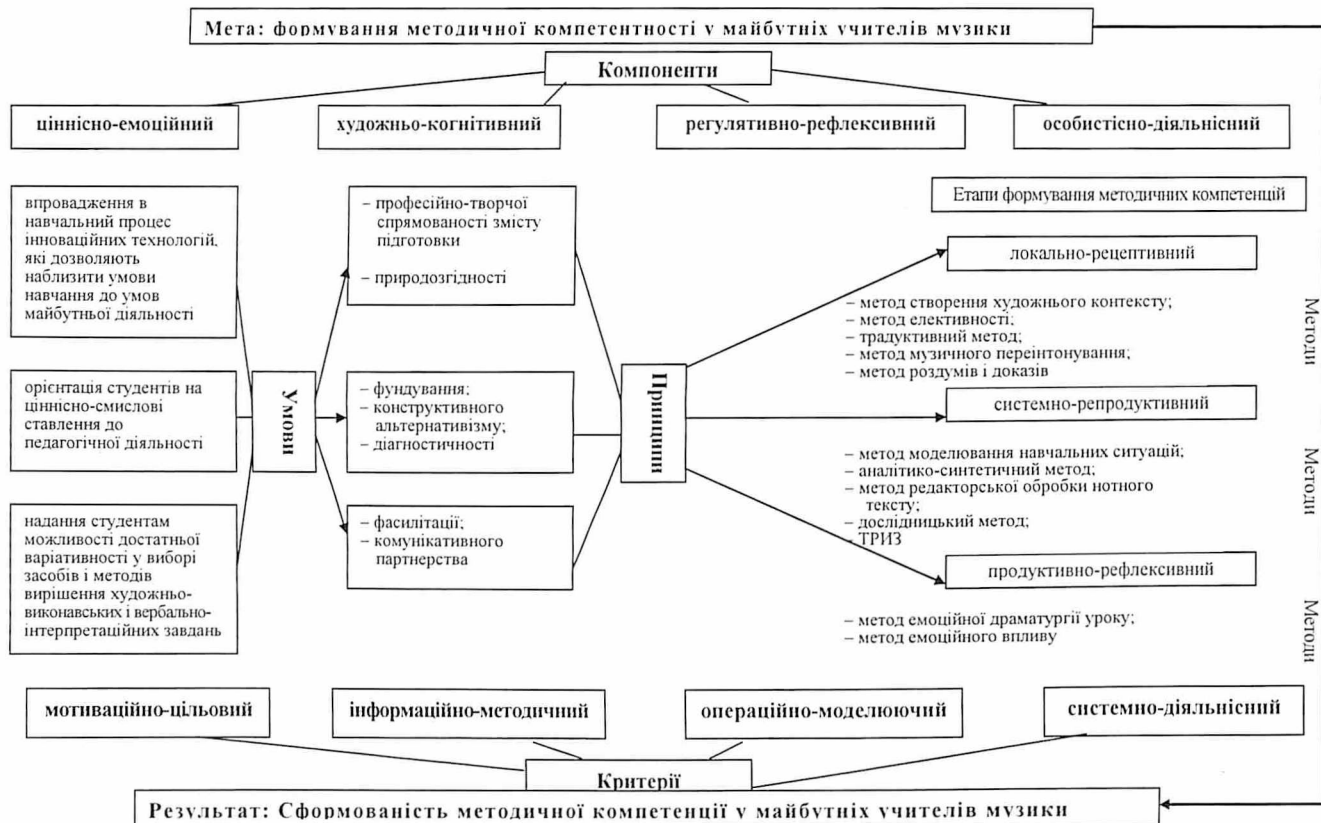

Рис. 1. Методична модель формування методичної компетентності у майбутніх учителів музики

Так, результатом участі студентів експериментальної групи у формульованому експерименті стала позитивна динаміка перебігу процесів усвідомлення студентами специфіки методичної компетенції, прагнення до оволодіння варіативною методичною множиною у різних формах музично-педагогічної діяльності. Отримані під час формульованої роботи результати засвідчили ефективність розробленої методики та доцільність впровадження її у навчальний процес інститутів мистецтв.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано практичне вирішення проблеми формування методичної компетенції студентів-музикантів у процесі гри на музичному інструменті в педагогічних університетах, визначено сутність досліджуваного феномену, його зміст і компонентну структуру, а також розроблено й перевірено педагогічні умови і методику формування методичної компетенції. Результати експериментального дослідження засвідчили вирішення поставлених завдань і дали підстави зробити такі висновки:

1. У результаті аналізу науково-методичної літератури виявлено, що актуальність проблеми формування методичної компетенції майбутніх учителів музики у вишах зумовлено недостатньою її теоретичною розробкою, а також використанням у навчальному процесі невідповідних форм, методів і засобів. Авторитарна позиція викладача, монологічний виклад навчального матеріалу, з одного боку, та пасивна позиція студента в організації своєї навчальної діяльності, з іншого, потребують модернізації системи вищої освіти, її спрямування на підготовку фахівців на основі компетентнісного підходу,

Проведений аналіз різних підходів до трактування та розуміння понять «компетенція» та «компетентність», дає можливість зробити висновок, про необхідність розрізнення цих понять. Під *компетенцією* ми розуміємо визначену систему питань, до яких особистість повинна бути добре обізнана: володіти певним набором знань, умінь, навичок та власним до них ставленням. *Компетентність* – якість особистості, її певне надбання, що ґрунтується на знаннях, досвіді, моральних засадах і проявляється в критичний момент за рахунок уміння знаходити зв'язок між ситуацією та знаннями, а також у прийнятті адекватних рішень нагальної проблеми.

Враховуючи відмінність вказаних категорій ми зазначаємо, що опанування методичною компетенцією не повинно зводитися тільки до інформаційного наповнення. Цей процес має осягати необхідні засоби засвоєння інформації, що властиві компетентнісному підходу .

2. Встановлено, що методична компетенція в контексті діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва є *системно-особистісним утворенням, що виявляється у сформованості умінь організовувати та здійснювати процес музичного навчання школярів на рівні сучасних художньо-освітніх вимог, успішно вирішувати методичні завдання,*

самореалізовуватися та самовдосконалюватися. Успішність процесу формування методичної компетенції майбутнього вчителя музичного мистецтва залежить від того, наскільки всебічно віддзеркалена методична підготовка в усіх фахових дисциплінах навчального плану, і передусім, у дисциплінах фортепіанно-виконавського циклу.

3. Виявлено *структуру* досліджуваного феномена, що є єдністю чотирьох компонентів: *ціннісно-мотиваційного, методично-когнітивного, особистісно-діяльнісного, регулятивно-рефлексивного.*

4. Обґрунтовано основні педагогічні *умови* формування методичної компетенції майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі гри на музичному інструменті, а саме: впровадження до навчального процесу технологій, що надають перевагу особистісно-суб'єктивному фактору та дозволяють максимально наблизити умови навчання до умов майбутньої діяльності студентів; орієнтація студентів на ціннісно-сміслові ставлення до педагогічної діяльності, самоосвіту і свідомий саморозвиток; надання студентам можливості достатньої варіативності у виборі засобів і методів вирішення художньо-виконавських і вербально-інтерпретаційних завдань.

5. Визначено *критерії* методичної компетенції майбутніх учителів музичного мистецтва: мотиваційно-цільовий, інформативно-методичний, операційно-модельючий, системно-діяльнісний. Розроблений критеріальний апарат дозволив проєктувати високий (*ціннісно-смісловий*), середній (*пошуковий*) та низький (*базовий*) *рівні* сформованості методичної компетенції майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі гри на музичному інструменті.

6. Запропонована експериментальна *методика* формування методичної компетенції майбутніх учителів музики передбачає три *етапи: локально-рецептивний етап, системно-репродуктивний, продуктивно-рефлексивний.*

Локально-рецептивний етап спрямований на усвідомлення студентами необхідності практико-орієнтованого походу у процесі індивідуальних занять з фортепіано, цілей методичної діяльності, можливих способів її досягнення, а також на формування стійкого ціннісного ставлення до методичної діяльності. На цьому етапі пріоритетними методами виокремлюються: *метод музичного переінтонування, редакторської обробки нотного тексту, схематичного зображення художньо-інтерпретаційного плану музичного твору.*

Системно-репродуктивний етап зорієнтований на оволодіння студентами алгоритмами виконання поставлених завдань, характеризується виконанням певних дій на основі наявних схем та забезпечується *елективним та ТРІЗ методами.*

Продуктивно-рефлексивний етап передбачає залучення студентів до самостійної апробації варіативної методичної множини у різних контекстах музично-педагогічної діяльності, як от: відбір інформаційного та музичного матеріалу щодо презентації музичного твору, розумування музичного твору, режисура фрагмента уроку, підготовка музичної інтерпретації, складання художньо-аналітичного проєкту з включенням діалогів-розмірковувань,

диспутів, діалогів-доказів. Продуктивно-рефлексивний етап передбачає використання *методу емоційного впливу* та *дослідницького методу*

7. За результатами впровадження розробленої експериментальної методики формування методичної компетенції майбутніх учителів музичного мистецтва встановлено позитивну динаміку формування досліджуваного феномена за кожним критерієм в експериментальній групі (35,5 – високий, 54,8 – середній, 9,7 – низький), тоді як у контрольній групі, у якій музичне навчання здійснювалося традиційним шляхом, вагомих позитивних змін не відбулося (19,3 – високий, 46,8 – середній, 33,9 – низький). Це свідчить про ефективність запропонованої методики формування методичної компетенції майбутніх учителів музики у процесі навчання гри на музичному інструменті.

Дисертаційне дослідження не вичерпує всіх аспектів формування методичної компетенції студентів-музикантів. Подальшого наукового розгляду потребують питання формування методичної компетенції студентів під час вивчення предметів музично-теоретичного циклу (зокрема сольфеджіо, гармонія, аналіз музичної форми, аранжування), а також проблема розвитку методичної компетенції майбутніх учителів музичного мистецтва до самоосвіти і саморозвитку в процесі їх професійної діяльності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Ван Юе. Сутність методичної компетенції у контексті підготовки майбутнього вчителя музики до професійної діяльності / Ван Юе // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – № 11-12. – Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2014. – С. 145-150.

2. Ван Юе. Аналіз професійної компетентності майбутнього вчителя музики у контексті системного підходу / Ван Юе // Наукові записки : Серія Педагогічні науки. – Вип. 143.– Кіровоград, 2016.– С. 174- 176.

3. Ван Юе. Діагностика та умови формування методичної компетенції майбутніх учителів музики / Ван Юе //Актуальні питання мистецької освіти та виховання. – Вип. 1 (9). – Суми, 2017. – С. 106-114.

4. Ван Юе. Проблема формування методической компетентности будущих учителей музыкального искусства. / Ван Юе // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – Випуск 4(111). – (Серія : Педагогіка). – Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2016. – С.34-38.

5. Ван Юе. Педагогічні умови формування методичної компетентності майбутніх учителів музики у процесі гри на музичному інструменті (фортепіано) / Ван Юе // Наукові записки : Серія Педагогічні науки. – Вип. 157. – Кропивницький, 2017. – С. 202-206

6. Wang Yue. The essence of the methodical competency of prospective musical art teachers / Van Yuye // Modern tendencies in pedagogical education

and science of Ukraine and Israel: the way to integration. – 2016. – Issue №7. – Israel : Ariel University, 2016. – P. 374-381.

7. Ван Юе. Психолого-педагогічні аспекти самопідготовки майбутнього вчителя музики в процесі навчання: Матеріали та тези Міжнародної конференції молодих учених та студентів «Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства», Одеса, 2015 р. – С. 31-32.

8. Ван Юе. Компонентна структура методичної компетентності майбутніх учителів музики: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя». – Вінниця, 2016 р. – С. 21-27.

9. Ван Юе. Сутність методичної компетенції у контексті підготовки майбутнього вчителя музики до професійної діяльності: Матеріали III Міжнародного конгресу «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі». – Одеса, 2017 р. – С. 298-299.

АНОТАЦІЇ

Ван Юе. Формування методичної компетенції майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія і методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ, 2017.

Дисертацію присвячено проблемі формування в майбутніх учителів музичного мистецтва методичної компетенції у процесі гри на музичному інструменті (фортепіано). Беручи до уваги особливості викладання музики, що передбачають не тільки набуття знань, але й розвиток у студентів потреби у спілкуванні з музикою, здатності відчувати її красу, встановлено, що методичний компонент займає особливе місце у структурі професійної компетенції майбутнього вчителя музики. У дисертації зафіксовано, що компетентний учитель музики повинен відрізнятися не тільки високим рівнем інформаційної і виконавської компетенції, але й уміти ефективно організувати процес навчання. У дослідженні теоретично обґрунтовано структурні компоненти методичної компетенції майбутніх учителів музичного мистецтва: ціннісно-мотиваційний, методично-когнітивний, особистісно-діяльний, регулятивно-рефлексивний.

Обґрунтовано, що ефективність підготовки майбутніх фахівців забезпечується такими умовами, що мають використовуватись у навчальному процесі: впровадження до навчального процесу технологій, що надають перевагу особистісно-суб'єктивному фактору та дозволяють максимально наблизити умови навчання до умов майбутньої діяльності студентів ; орієнтація студентів на ціннісно-сміслові ставлення до педагогічної діяльності, самоосвіту і свідомий саморозвиток; надання студентам можливості достатньої варіативності у виборі засобів і методів вирішення художньо-виконавських і вербально-інтерпретаційних завдань. Розроблено основні методичні механізми реалізації виділених умов.

До експериментальної роботи було введено низку таких методів: створення художнього контексту, моделювання навчальних ситуацій, метод елективності, інтонаційно-стильового осмислення музики, метод емоційної драматургії, аналітико-синтетичний метод. Запропонована методологія ґрунтується на сукупності педагогічних принципів.

Запропонована експериментальна методика формування методичної компетенції майбутніх учителів музики містить три етапи.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що: вперше розроблено методику та модель поетапної підготовки формування методичної компетенції майбутніх учителів музики у процесі занять з основного музичного інструменту як поліструктурного утворення з урахуванням музично-виконавського, художньо-інформаційного та рефлексивно-вербального компонентів.

Практичне значення результатів дослідження полягає у впровадженні в навчально-виховний процес навчальної програми авторського спецкурсу «Основи методичної компетенції». Результати дослідження можуть бути використані для розробки навчальних та методичних посібників, навчальних програм, методичних вказівок, рекомендацій з питань формування методичної компетенції студентів вищих мистецько-педагогічних закладів освіти.

Ключові слова: методична компетенція майбутніх учителів музики, виконавсько-інтерпретаційна та вербально-презентаційна діяльність, зміст і структура методичної підготовки студентів в умовах музично-інструментальної підготовки, основний музичний інструмент-фортепіано, методологія формування методичної компетенції, поетапна методика.

Ван Ю.Є. Формирование методической компетенции будущего учителя музыкального искусства в процессе обучения игре на фортепиано.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 - теория и методика музыкального обучения. - Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова, Киев, 2017.

Диссертация посвящена проблеме формирования у будущих учителей музыки методической компетенции в процессе игры на музыкальном инструменте (фортепиано). Принимая во внимание особенности преподавания музыки, предусматривающие не только приобретение знаний, но и развитие у студентов потребности в общении с музыкой, способности ее чувствовать и понимать, установлено, что методический компонент занимает особое место в структуре профессиональной компетенции будущего учителя музыки. В диссертации зафиксировано, что компетентный учитель музыки должен отличаться не только высоким уровнем информационной и исполнительской компетенции, но и уметь эффективно организовать процесс обучения.

В исследовании теоретически обоснованы структурные компоненты методической компетенции будущих учителей музыкального искусства: ценностно-мотивационный, методично-когнитивный, личностно-деятельностный, регулятивно-рефлексивный.

Обосновано, что эффективность подготовки будущих специалистов обеспечивается использованием в учебном процессе ряда условий: внедрение в учебный процесс технологий, которые позволяют максимально приблизить условия обучения к условиям будущей деятельности студентов; ориентация студентов на ценностно-смысловое отношение к педагогической деятельности, самообразование и сознательное саморазвитие; предоставление студентам возможности достаточной вариативности в выборе средств и методов решения художественно-исполнительских и вербально-интерпретационных задач. Разработаны основные методические механизмы реализации выделенных условий.

Экспериментальная работа предполагала реализацию таких методов: создание художественного контекста, моделирование учебных ситуаций, метод элективности, интонационно-стилевого постижения музыки, метод эмоциональной драматургии, аналитико-синтетический метод. Предложенная методология основывается на совокупности педагогических принципов.

Предложенная экспериментальная методика формирования методической компетенции будущих учителей музыкального искусства включает в себя три этапа: локально-рецептивный системно-репродуктивный, продуктивно-рефлексивный. Научная новизна исследования заключается в том, что: впервые разработана методика и модель поэтапной подготовки формирования методической компетенции будущих учителей музыки в процессе занятий по основному музыкальному инструменту как полиструктурного образования с учетом музыкально-исполнительского, художественно-информационного и рефлексивно-вербального компонентов.

Практическое значение результатов исследования заключается во внедрении в процесс обучения программы авторского спецкурса «Основы методической компетенции». Результаты исследования могут быть использованы для разработки учебных и методических пособий, учебных программ, методических указаний, рекомендаций по вопросам формирования методической компетенции студентов высших педагогических учебных заведений.

Ключевые слова: методическая компетенция будущих учителей музыки, исполнительско-интерпретационная деятельность, и вербально-презентационная деятельность, содержание и структура методической подготовки студентов в условиях музыкально-инструментальной подготовки, основной музыкальный инструмент-фортепиано, методология формирования методической компетенции, поэтапная методика.

Wang Yue. Formation of Methodological Competence of the Future Musical Art Teacher in the Process of Piano Training. – The Manuscript.

The Dissertation for a degree of the Candidate of Pedagogical Science by specialty 13.00.02 – Theory and Methods of the music education. – National Pedagogical Dragomanov University – Kiev, 2017

This dissertation is dedicated to a problem of formation of methodological competence of the future musical art teacher in the process of piano training. Taking into account peculiarities of teaching music that include not only acquisition of knowledge but also development of the necessity to communicate with music in students, capability to feel its beauty, it was established that the methodological component takes pride of place in the structure of professional competency of any upcoming Music Teacher. In the dissertation it is recorded that any competent Music Teacher shall have not only a high level of informative and performing competency, but also he or she shall be able to effectively organize the process of education. The research theoretically substantiates the structural components of methodological competency of upcoming Music Teachers such as: comprehensively motivated, artistically cognitive, personally active, regulatory reflexive.

It is determined that effectiveness of training of upcoming experts is provided with implementation a range of conditions in the process of education. It is developed main methodological mechanisms of implementation of the underlined conditions. The experimental part includes methods as follows: creation of artistic context, modeling of educational situations, elective method, method of intonational-style comprehension of music, method of emotional dramaturgy, analytical-synthetic method.

The suggested experimental technique of formation of methodological competency of upcoming Music Teachers was made of three stages. Scientific novelty of the research lies in the fact that: a method and a model of gradual training for formation of methodological competency of the upcoming Music Teachers in the process of playing the main music instrument as a polystructural formation takes into account musical and performing, artistic and informative, as well as reflexive and verbal components.

Practical importance of the research results lies in implementation of an educational program of an authorial special course «Fundamentals of Methodological competency». The results of the research may be used for development of the teaching and methodological aids, education programs, and methodological guidelines, tips regarding formation of the methodological competency of students of at higher artistic and pedagogic educational institutions.

Key words: methodical competence of future music teachers, performing-interpretative and verbal-presentation activities, content and structure of methodical training of students in terms of musical-instrumental training, main musical instrument – the piano, concertmaster class, the methodology of methodological competence formation, musical-performing, artistic-informational and reflexive-verbal components of musical and pedagogical activity, the effectiveness of the pedagogical activity of the future teacher of music.

**НБ НПУ
імені М.П. Драгоманова**

100317780

Підписано до друку 25.11.2017 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 100 пр. Зам. № 352
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.

скач

+